

Лекція 11

Стимулювання та фінансування природоохоронної діяльності

Як показує досвід, дуже часто заходи з охорони довкілля не є прибутковими. Саме тому необхідним є додаткове стимулювання в системі охорони довкілля.

Згідно зі статтею 48 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», в Україні можливе стимулювання раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища шляхом:

а) надання пільг при оподаткуванні підприємств, установ, організацій і громадян в разі реалізації ними заходів щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища, при переході на маловідходні і ресурсо- і енергозберігаючі технології, організації виробництва і впровадженні очисного обладнання і устаткування для утилізації та знешкодження відходів, а також приладів контролю за станом навколишнього природного середовища та джерелами викидів і скидів забруднюючих речовин, виконанні інших заходів, спрямованих на поліпшення охорони навколишнього природного середовища;

б) надання на пільгових умовах короткострокових і довгострокових позичок для реалізації заходів щодо забезпечення раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища;

в) встановлення підвищених норм амортизації основних виробничих природоохоронних фондів;

г) звільнення від оподаткування фондів охорони навколишнього природного середовища;

д) передачі частини коштів фондів охорони навколишнього природного середовища на договірних умовах підприємствам,

установам, організаціям і громадянам на заходи для гарантованого зниження викидів і скидів забруднюючих речовин і зменшення шкідливих фізичних, хімічних та біологічних впливів на стан навколишнього природного середовища, на розвиток екологічно безпечних технологій та виробництв;

е) надання можливості отримання природних ресурсів під заставу.

Згідно з Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (ст. 42) джерелами фінансування заходів з охорони навколишнього природного середовища можуть бути:

а) державний бюджет України;

б) бюджет Автономної
Республіки Крим;

в) місцеві бюджети;

г) кошти підприємств, установ та організацій;

д) фонди охорони навколишнього природного середовища; е) добровільні внески тощо.

Згідно зі ст. 47 цього ж Закону, для фінансування заходів з охорони до складу утворюються фонди охорони навколишнього середовища різних рівнів.

Державний фонд охорони навколишнього природного середовища утворюється за рахунок:

а) частини екологічного податку;

б) частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності;

в) цільових та інших добровільних внесків підприємств, установ, організацій, громадян та інших надходжень.

Місцеві фонди утворюються за рахунок:

а) частини екологічного податку;

б) частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням

законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності;

в) цільових та інших добровільних внесків підприємств, установ, організацій та громадян.

Кошти зазначених фондів можуть використовуватись тільки для:

а) фінансового забезпечення здійснення природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів;

б) заходів, спрямованих на зниження забруднення довкілля та дотримання екологічних нормативів і нормативів екологічної безпеки;

в) зниження впливу забруднення навколишнього середовища на здоров'я населення.

Підприємства та організації можуть використовувати для фінансування природоохоронної діяльності власні, залучені та позикові кошти.

Власні кошти складаються з внесків засновників, прибутку, амортизаційних відрахувань, тощо. Прибуток є одним з основних власних джерел фінансування капіталовкладень для підприємств, що працюють у ринкових умовах, і використовується для розширення основних фондів. Амортизаційні відрахування є основним власним джерелом фінансування відтворення основних фондів.

До складу позикових коштів можуть входити кредити. Вони залучаються у разі нестачі власних коштів на переозброєння, реконструкцію або розширення виробництва, придбання устаткування, що не входить до кошторисів, а також на будівництво нових споруд.

Розмір позик, і терміни, на які вони видаються, залежать від вартості заходів, тривалості їх здійснення, часу окупності, фінансового стану та кредитоспроможності підприємства, виду і рівню забезпечення кредиту.

Джерела фінансування капіталовкладень формуються двома

методами: безповоротним (метод фінансування) та поворотним (метод кредитування).

Безповоротний метод фінансування передбачає надання фінансових ресурсів у порядку прямого їх виділення та без наступного повернення. За цим порядком використовуються бюджетні асигнування, кошти спеціальних позабюджетних фондів, власні і залучені кошти.

Поворотний метод передбачає надання кредитів у тимчасове користування на чітко визначений термін, за плату і за умови повернення та цільового використання.

Фінансування і кредитування капіталовкладень здійснюється через установи банку. Для цього власні кошти підприємств зберігаються на основних поточних рахунках, кошти бюджетів і довгострокові критичні обліковуються в банках на окремих рахунках.